

2019.gada darbības rezultatīvie rādītāji par valsts nodrošināto juridisko palīdzību

Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam viena no Juridiskās palīdzības administrācijas (turpmāk - JPA) funkcijām ir apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātajai juridiskajai palīdzībai, veicot juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu, tai skaitā zvērinātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma, un nodrošināt juridisko palīdzību maznodrošinātām un trūcīgām personām un personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā.

Valsts nodrošināto juridisko palīdzību var saņemt persona, kura kvalificējas likumā noteiktajām prasībām:

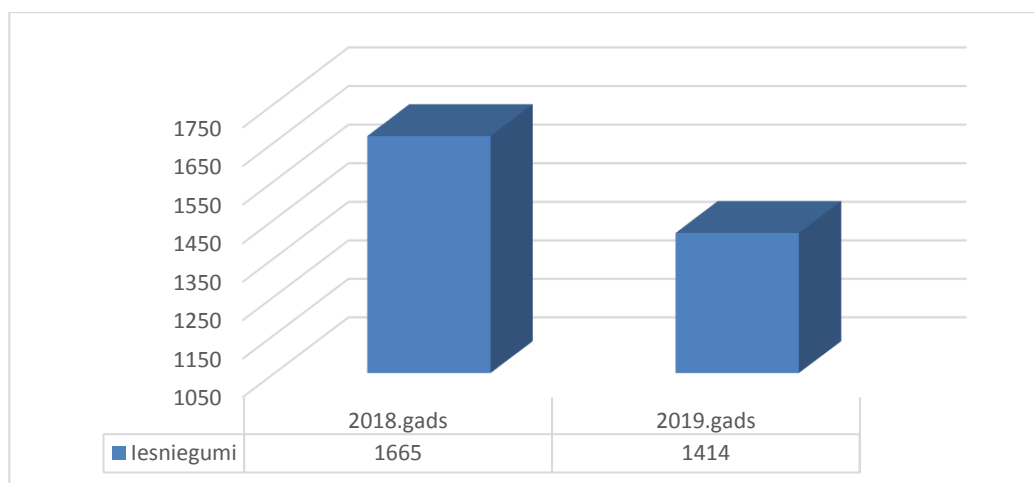
- 1) civillietās (izņemot, ja lieta ir saistīta ar muitas vai nodokļu jautājumiem, tā attiecas uz prasījumu par goda un cieņas aizskaršanu, tā attiecas uz prasījumu, kas tieši saistīts ar personas saimniecisko darbību vai komercdarbību, vai neatkarīgu profesionālo darbību u.c.);
- 2) administratīvajās lietās - pārsūdzības procedūrās patvēruma piešķiršanas procesa ietvaros, lēmuma par apstrīdēto izbraukšanas rīkojumu vai lēmuma par apstrīdēto lēmumu par piespiedu izraidīšanu pārsūdzēšanas ietvaros, bāriņtiesas lēmuma par bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību pārsūdzēšanas ietvaros, administratīvajās lietās tiesā, kurās tiesas (tiesnesis) ir pieņēmis lēmumu par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanu, ievērojot lietas sarežģītību un fiziskās personas mantisko stāvokli;
- 3) Satversmes tiesas procesā, pēc kuras konstitucionālās sūdzības Satversmes tiesa ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, kā šā lēmuma vienīgo pamatu, norādot juridiskā pamatojuma neesību vai tā acīmredzamu nepietiekamību prasījuma apmierināšanai;
- 4) krimināllietās – aizstāvības un pārstāvības nodrošināšanai, vēršoties pie procesa virzītāja (izmeklētājs, prokurors vai tiesnesis) Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā;
- 5) kā arī Ārstniecības likumā noteiktajos gadījumos, ja pacientam bez viņa piekrišanas tiek sniegta psihiatriskā palīdzība, tiesnesis nodrošina advokāta piedalīšanos juridiskās palīdzības saņemšanai.

Daļējo valsts nodrošināto juridisko palīdzību noteikta veida advokātu civilprocesa lietās (par kapitālsabiedrību dalībnieku vai akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem

un kas izriet no saistību tiesībām, ja prasības summa pārsniedz 150000 euro) var saņemt persona, kuras ienākumu līmenis nepārsniedz valstī noteikto minimālo mēneša darba algu, īpašuma stāvoklis atbilstošs juridiskās palīdzības saņemšanai.

Savukārt *Trauksmes cēlējs* valsts nodrošināto juridisko palīdzību var saņemt, neatkarīgi no tā mantiskā stāvokļa.

2019.gadā JPA saņēmti 1414 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījumi), kas ir par 15% mazāk nekā 2018.gadā. Pieprasījumu skaita samazinājums skaidrojams ar trūcīgo un maznodrošināto personu skaita samazināšanos¹ un kopējo tiesvedības lietu samazinājumu tiesās. Valsts kontrole, veicot lietderības revīziju, secināja, ka laika posmā no 2016.gada līdz 2018.gadam turpināja samazināties tiesās saņemto lietu skaits, attiecīgi pirmās instances tiesās saņemto lietu skaits ir samazinājies par 25%, bet apgabaltiesās par 20%², taču dati par 2019.gadu vēl nav pieejami.

Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesos, JPA slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērinātu advokātu palīgiem, juristiem, biedrībām, augstskolām utt.). Uz 2019.gada decembra pēdējo dienu spēkā bija 147 juridiskās palīdzības līgumi ar sniedzējiem no tiem:

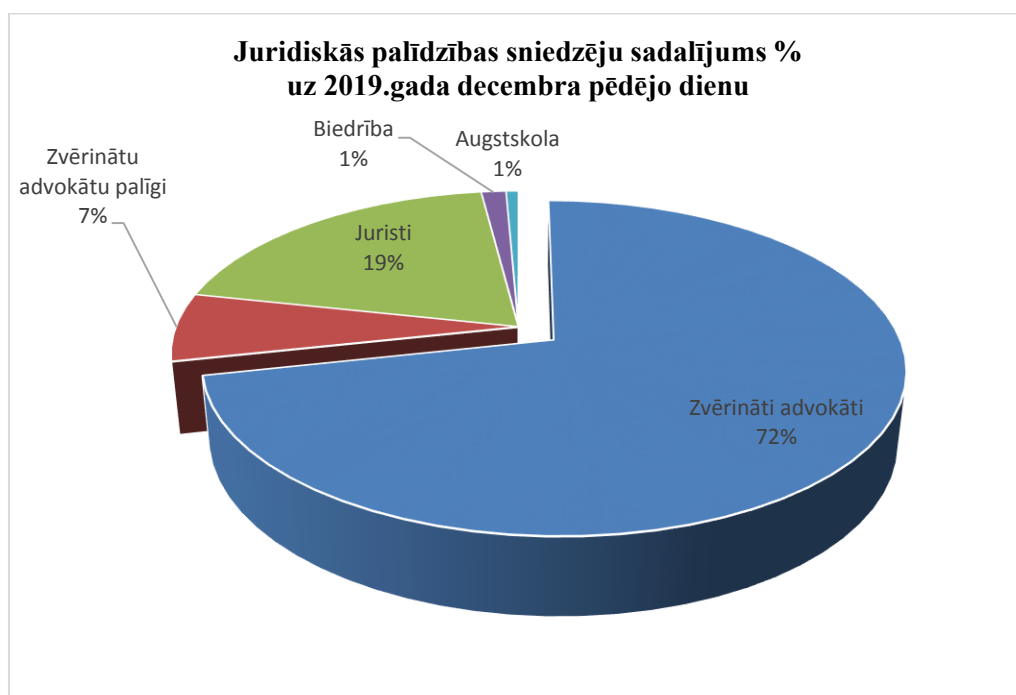
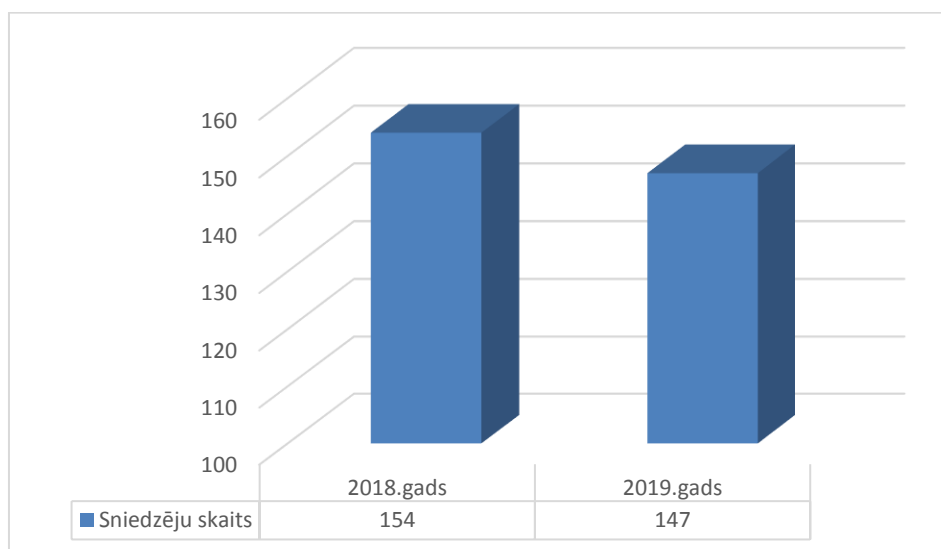
- 106 ar zvērinātiem advokātiem;
- 10 ar zvērinātu advokātu palīgiem;

¹ Ministru kabineta 2019.gada 22.augusta rīkojums Nr.408 “Plāns minimālo ienākumu atbasta sistēmas pilnveidošanai 2020.-2021.gadam”.

² Jurista Vārds 25 (1083) 2019.gada 25.jūnijs, Ilze Grīnhofa, Valsts kontroles padomes locekle “Darbs pie tiesu sistēmas darbības efektivitātes pilnveidošanas ir jāturpina”.

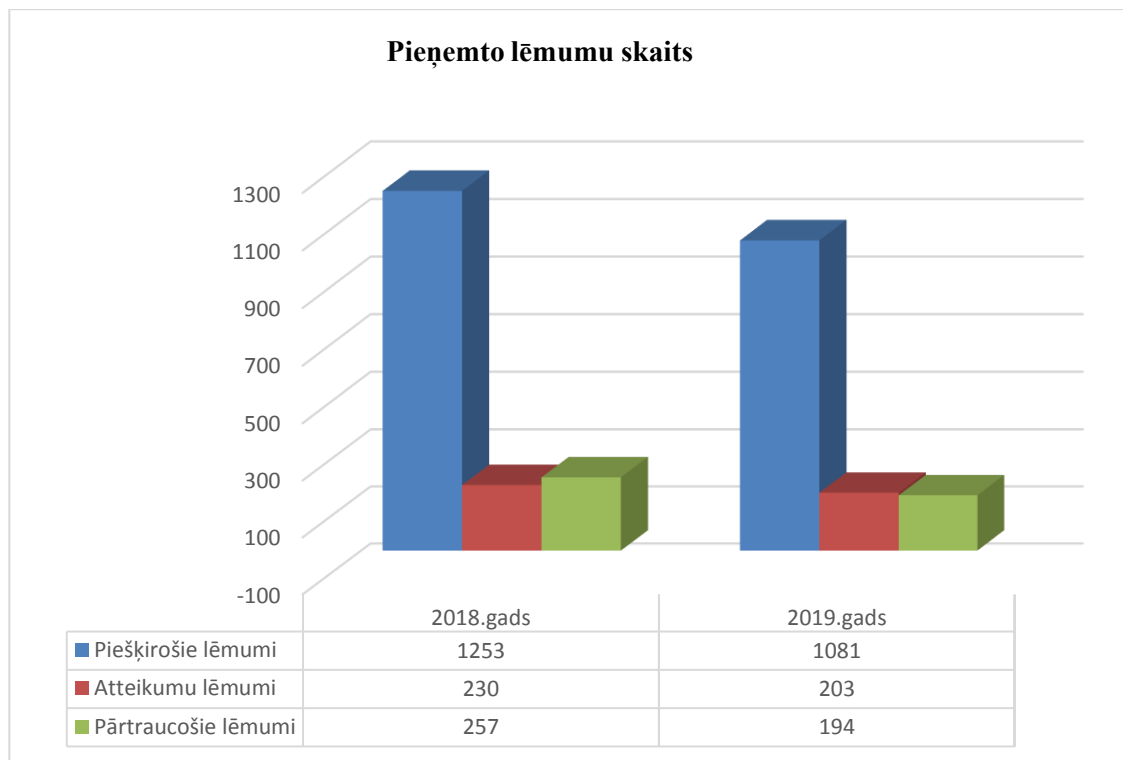
- 29 ar juristiem;
- 1 ar biedrību;
- 1 ar augstskolu.

Juridiskās palīdzības sniedzēju skaits, kuri noslēdz juridiskās palīdzības līgumu un sniedz juridisko palīdzību pēc JPA norīkojuma, saglabājas stabils.

2019.gadā tika pieņemti 1493 lēmumi, no tiem:

- ✓ 1081 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- ✓ 203 atteikumi piešķirt juridisko palīdzību;
- ✓ 194 lēmumi pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību.

Novērojams labvēlīgo lēmumu skaita samazinājums salīdzinājumā ar 2018.gadu un attiecīgi arī nelabvēlīgo lēmumu skaita samazinājums, kas skaidrojams ar kopējo iesniegumu skaita samazinājumu.

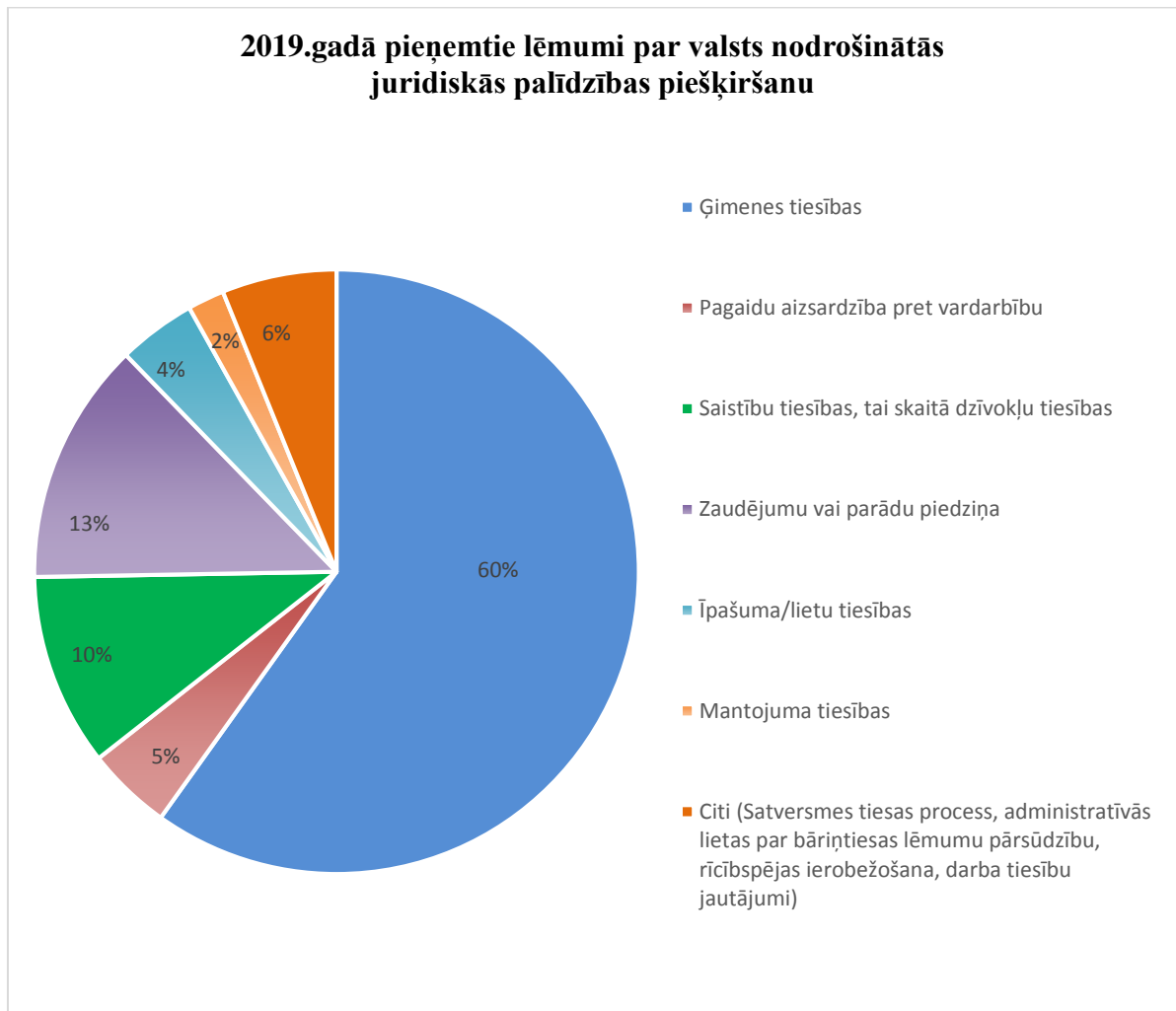
2019.gadā Tieslietu ministrijā tika apstrīdēti 10 administrācijas lēmumi, no kuriem visi apstrīdētie JPA lēmumi tika atstāti negrozīti.

Joprojām personas pamatā vēršas pēc juridiskās palīdzības civiltiesiska rakstura strīdu risināšanai:

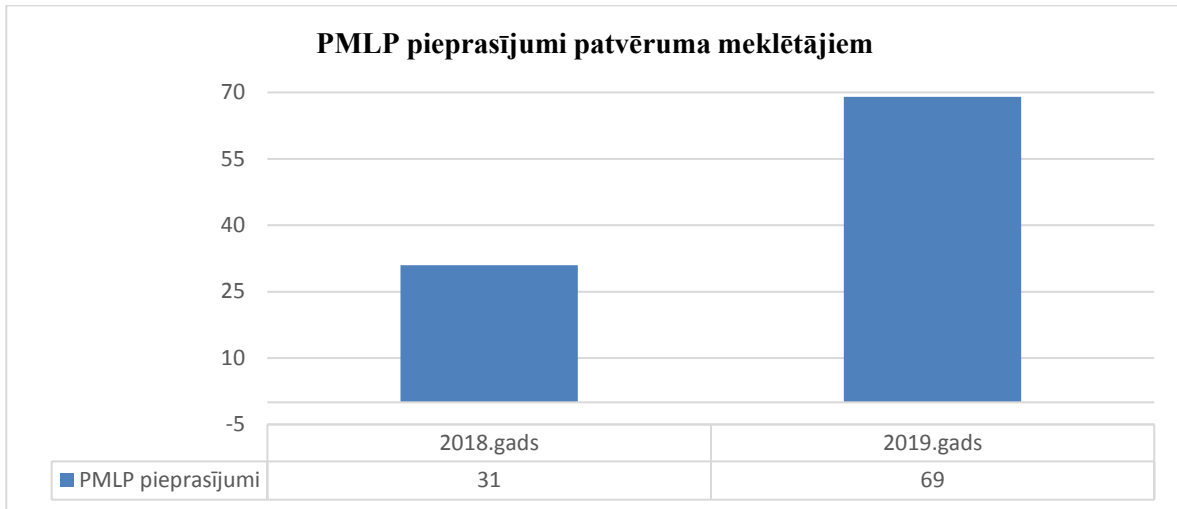
- ✓ ģimenes tiesībās (piemēram, laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa bērna vai savam uzturam, uzturlīdzekļu palielināšana vai samazināšana, vēršot piedziņu pret otru bērna vecāku, saviem vecākiem, paternitātes noteikšana vai paternitātes pieņemuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, aizsardzība pret vardarbību u.c.);
- ✓ saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, pamatpakalpojumu nenodrošināšana, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- ✓ zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;

- ✓ darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa, kompensāciju piedziņa u.c.);
- ✓ administratīvajās lietās, personai pārsūdzot bāriņtiesas lēmumu par bērnu tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Ņemot vērā grozījumus Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā, ar kuriem no 2019.gada 1.janvāra tiek nodrošināta valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība Satversmes tiesas procesā, 2019.gadā tika saņemti 13 pieprasījumi, no kuriem 4 gadījumos valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība ir piešķirta.

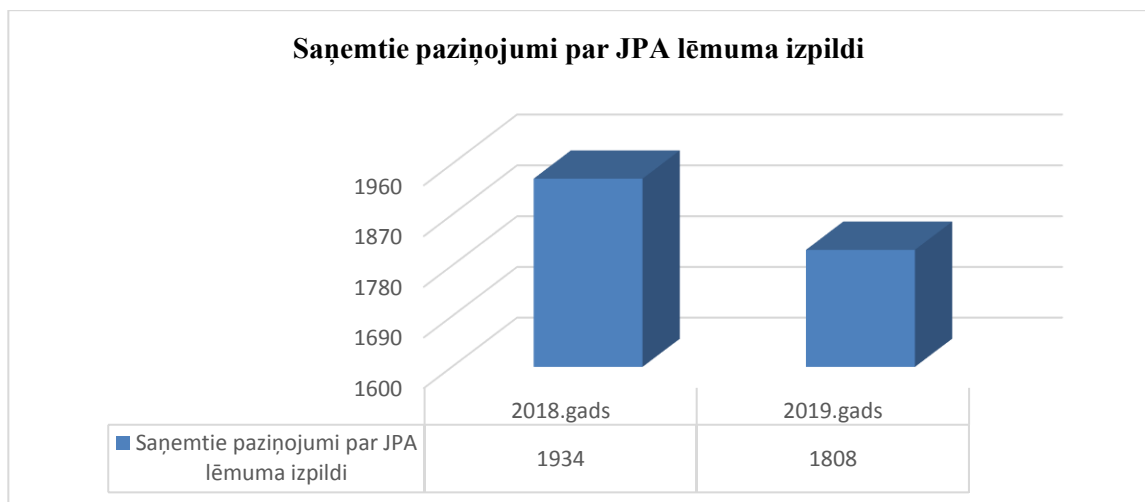
Salīdzinājumā ar 2018.gadu pieprasījumu skaits nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem patvēruma procesā 2019.gadā ir palielinājies par 55%.

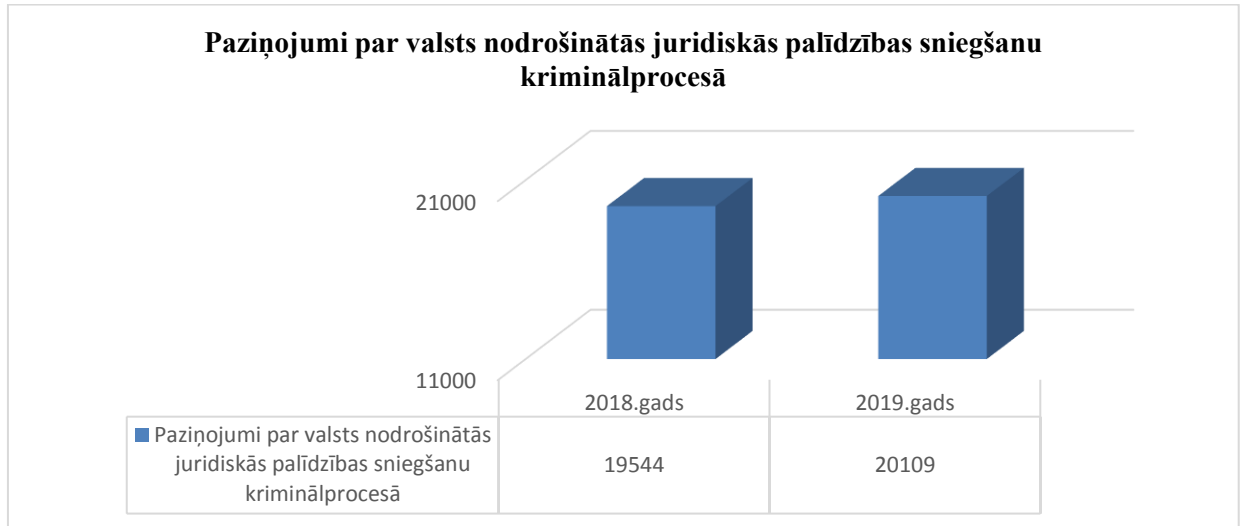
Iesniegumi finansiālā atbalsta Latvijas valstspiederīgajiem aizskarto vai apstrīdēto personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai, kas saistītas ar bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanu vai atņemšanu, apmaksājot juridiskās palīdzības sniedzēja ārvalstīs sniegto juridisko palīdzību, 2019.gadā nav saņemti, kā arī nav saņemti Administratīvās tiesas lēmumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanu sarežģītajās administratīvajās lietās.

JPA veic apmaksu par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās, administratīvajās lietās, Satversmes tiesas procesā un krimināllietās (par personu aizstāvību un cietušo pārstāvību kriminālprocesos pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma).

2019.gadā apmaksai par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc JPA norīkojuma civillietās, administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesā saņemti paziņojumi par 7% mazāk nekā 2018.gada attiecīgajā laika periodā, kas izskaidrojams ar pieprasījumu skaita samazināšanos.

Savukārt 2019.gadā apmaksai par valsts nodrošināto juridisko palīdzību kriminālprocesos (par personu aizstāvību un cietušo pārstāvību kriminālprocesos pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma) saņemti paziņojumi par 9,7% vairāk nekā 2018.gada attiecīgajā laika periodā.

2019.gadā apmaksai tika saņemti 147 paziņojumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanu saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹ pantu, kas ir vairāk, salīdzinot ar 2018.gadu, kad tika saņemti 104 paziņojumi.

2019.gadā juridiskās palīdzības sniedzējiem par sniegto juridisko palīdzību izmaksāti EUR 1912508,48.

Izmaksātie naudas līdzekļi 2019.gadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību kopā	1912508,48
t.sk. administratīvajās lietās	13856,61
t.sk. civillietās	108509,43
t.sk. krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	1778248,33
t.sk. saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	10707,91
t.sk. Satversmes tiesas procesā	1186,20

Kā ik gadu iedzīvotāji aktīvi ir izmantojuši arī bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, lai noskaidrotu jautājumus gan par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām, gan par valsts kompensācijas cietušajiem saņemšanas iespējām un citos jautājumos. 2019.gadā reģistrēti 4771 zvani, kas ir par 15,7 % vairāk nekā 2018.gadā.

Informācija apkopota 17.01.2020.